

นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจหลังสถานการณ์การแพร่ระบาด
ไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษาสำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย
กรุงเทพมหานคร
Cultural Tourism Development Policy
to Stimulate the Economy after the 2019 Coronavirus
Epidemic Situation of Pom Prap Sattru Phai District Office,
Bangkok Metropolis

สมชาย ธนกุสุมาลย์¹, สุริยะ ปรายสาธก²
Somchai Thanakusuman, Suriya Praisathok

Received: December 12, 2022 Revised: December 31, 2022

Accepted: February 2, 2023

บทคัดย่อ (Abstract)

สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 ที่เกิดขึ้นทั่วโลกและแพร่ระบาดในประเทศไทยนับตั้งแต่เดือนมกราคม ปี 2020 สร้างผลกระทบเป็นวงกว้างรวมถึงการท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก เมื่อสถานการณ์ดีขึ้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 และแนวทางแก้ไขนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษาสำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่ายกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วย

¹รัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Political Science Program (Politics and Government) College of Politics and Governance Suan Sunandha Rajabhat University. Corresponding. E-mail: s63463825033@ssru.ac.th

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Governance Suan Sunandha Rajabhat University. E-mail: suriya.pr@ssru.ac.th

การสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 17 คน โดยเลือกแบบเจาะจงคือเป็นตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 11 คน ตัวแทนจากภาคประชาชน จากชุมชน จำนวน 4 คน และตัวแทนจากภาคเอกชน จำนวน 2 คน ซึ่งทั้งหมดต้องเป็นผู้เกี่ยวข้องนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในพื้นที่สำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นสำคัญในการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า

ปัญหานโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ปัญหาสำคัญคือ มีปัญหาเกี่ยวกับการสร้างงาน สร้างรายได้เสริมสภาพคล่อง กระตุ้นการบริโภคภาคประชาชนผ่านการเดินทางท่องเที่ยว และการสร้างรายได้จากฐานนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีศักยภาพในการใช้จ่ายสูง สร้างสมดุลเชิงโครงสร้างใหม่ เพื่อส่งเสริมฟื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน

แนวทางแก้ไขนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การมุ่งพัฒนาศักยภาพสมาชิกของชุมชนท้องถิ่นให้มีความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลไกสำคัญคือ 1) การมีส่วนร่วมจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่สนับสนุนชุมชน 2) การพัฒนาคนและบุคลากร 3) การเพิ่มมูลค่าทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น 4) การตลาดที่เหมาะสมกับชุมชน 5) การสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่าย 6) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน 7) การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน และ 8) การประเมินผลด้วยตัวชี้วัดความพึงพอใจของชุมชนและนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าทรัพยากรทางวัฒนธรรมให้กับท้องถิ่น การพัฒนาเพื่อเป็นเจ้าบ้านที่ดี รวมถึงการพัฒนาเพื่อเชื่อมโยงชุมชนต่าง ๆ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ (Keywords): การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, นโยบายการท่องเที่ยว, การกระตุ้นเศรษฐกิจ, การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019

Abstract

The outbreak of the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) that has occurred around the world and has spread into Thailand since January 2020

created a wide impact including tourism that has been gravely affected. When the situation has improved, the researcher is interested in studying the problem of cultural tourism development policy in order to stimulate the economy after the 2019 coronavirus epidemic and the guidelines for resolving cultural tourism development policies to stimulate the economy after the 2019 coronavirus epidemic in which a case study of Pom Prap Sattru Phai District Office, Bangkok Metropolis has been selected. This is a qualitative research that utilizes in-depth interviews. Data were collected from 17 purposive selected key-informants to whom included 11 representatives from government agencies, 4 representatives from the public sector and the community and another 2 representatives from the private sector. All of them must be involved in cultural tourism development policies in the area of Pom Prap Sattru Phai District Office. The data were analyzed based on key issues of the study. The results showed that:

The problems in cultural tourism development policy to stimulate the economy after the epidemic situation of the corona virus 2019 are job creation, income generation, liquidity enhancement, consumption stimulation through tourism, income generation from quality tourists, new structural balance creation in order to promote and revitalize a sustainable cultural tourism.

The guidelines for the revision of cultural tourism development policies to stimulate the economy after the epidemic situation of the corona virus 2019 included the key development approaches that aim at the development of the potential of members of the local community with knowledge and skills necessary to participate in cultural tourism. The key mechanisms are: 1) participation from various agencies that support the community, 2) people and personnel development, 3) value adding towards local cultural tourism resources, 4) appropriate marketing for the community, 5) strengthening the network, 6)

development of cultural attractions in the community, 7) organizing activities to promote cultural tourism in the community, and 8) assessment indicators concerning community and tourist satisfaction. This is to add the value of cultural resources to the local area. The development of a good host and the connection among various communities to become a sustainable cultural tourist destination.

Keywords: Cultural tourism, tourism policy, economic stimulation

บทนำ (Introduction)

สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 ที่เกิดขึ้นทั่วโลกและแพร่ระบาดในประเทศไทยนับตั้งแต่เดือนมกราคม ปี 2020 สร้างผลกระทบเป็นวงกว้างรวมถึงการท่องเที่ยวทุกตลาด ไม่ว่าจะเป็น Inbound (ชาวต่างชาติเข้ามาเที่ยวเมืองไทย) Outbound

(ชาวไทยเดินทางออกไปต่างประเทศ) และการท่องเที่ยวภายในประเทศ การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในภาคเศรษฐกิจที่มีความสำคัญของประเทศแต่ก็มีความเปราะบางต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นจุดขายสำคัญของการท่องเที่ยวไทยโดยการสร้างสรรค์คุณค่าให้กับบริการการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองพฤติกรรมความต้องการนักท่องเที่ยว และสร้างทางเลือกของประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้การตื่นตัวต่อวัฒนธรรมประกอบกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของในแต่ละพื้นที่เป็นจุดกำเนิดของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นจุดขายสำคัญของการท่องเที่ยวไทยโดยการสร้างสรรค์คุณค่าให้กับบริการการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการใช้องค์ความรู้และนวัตกรรมผนวกกับจุดแข็งในด้านความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิต เพื่อสร้างคุณค่าให้กับบริการด้านการท่องเที่ยวที่ตอบสนองพฤติกรรมความต้องการนักท่องเที่ยว และสร้างทางเลือกของประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว สังคมในปัจจุบันมีความตระหนักถึงความสำคัญของศิลปะ วัฒนธรรม เทศกาล รวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านมากขึ้น ทั้งนี้การตื่นตัวต่อวัฒนธรรมประกอบกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของในแต่ละพื้นที่เป็นจุดกำเนิดของการ

พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังจะเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้กลายเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในยุโรป อีกทั้งประเทศอื่น ๆ ได้พยายามที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศของตนเอง นอกจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศ และนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งระดับประเทศและระดับภูมิภาคแล้ว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไปสำหรับประเทศไทยแล้ว การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่สร้างรายได้และการจ้างงานให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมากอย่างไรก็ดีท่ามกลางการแข่งขันของตลาดท่องเที่ยวที่สูงขึ้น กระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงได้รับความสนใจเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวและมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และได้มีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบเนื่องมาเป็นเวลานาน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นต้องเป็นไปเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยจะแสดงถึงแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

สำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่ายเป็นเขตชั้นในของกรุงเทพมหานคร ที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจและการปกครอง นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งโบราณสถานโบราณวัตถุและศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญซึ่งสร้างอย่างประณีต บรรจงบ่งบอกเอกลักษณ์ศิลปะของชาติไทยเป็นอย่างดี และได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นอย่างมากเช่น ด้านการท่องเที่ยวเนื่องจากนักท่องเที่ยวหายไป คนในชุมชนได้รับผลกระทบด้านการประกอบอาชีพ รายได้ในการดำเนินชีวิตประจำวันหายไป การควบคุมในพื้นที่เป็นไปได้อย่างยากเนื่องจากเป็นสถานที่ที่ผู้คนอาศัยและเข้ามาประกอบอาชีพที่หลากหลาย ซึ่งเมื่อเกิดสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ทุกคนในพื้นที่ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากไปถึงผลกระทบเกี่ยวกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ส่งเสริมการขายตัวทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว อนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือของคนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษานโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หลังสถานการณ์การแพร่ระบาด

ไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษาสำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร เพื่อให้สมาชิกของชุมชนได้รับรู้และเข้าใจถึงบทบาทของตนเองต่อการให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัญหา นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษาสำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่ายกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อหาแนวทางแก้ไขนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษาสำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่ายกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษานโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ กรณีศึกษาสำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาในครั้งนี้ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรในภาครัฐ ภาคเอกชน ท้องถิ่น นักวิชาการ ประชาชน ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนจากภาคส่วนต่าง ๆ จำนวน 17 คน โดยจำแนกได้แก่ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 11 คน ตัวแทนจากภาคประชาชน จากชุมชน จำนวน 4 คน และตัวแทนจากภาคเอกชน จำนวน 2 คน

สำหรับคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ต้องเป็นผู้เกี่ยวข้องนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในพื้นที่สำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เช่น เจ้าอาวาสวัดสุนทรธรรมทาน สำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ส่วนภาคประชาชนจากชุมชนและภาคเอกชนคือ ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวหลังสถานการณ์หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็น

แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากอาจารย์ที่ปรึกษาทุกท่าน เรียบร้อยก่อนดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก

2. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1. สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียเพื่อพูดคุยและเปลี่ยนข้อคิดเห็น ประสพการณ์ ให้ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ในเรื่องที่ต้องการศึกษา ขออนุญาตบันทึกเสียงและภาพ การสัมภาษณ์เชิงลึกและขออนุญาตบันทึกข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจ

2.2. นำผลการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้รับมาสรุปให้ครบถ้วนถูกต้องตามประเด็นต่าง ๆ ที่ได้ตั้ง วัตถุประสงค์ไว้ รวมทั้งข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อตรวจสอบ ประเด็นต่าง ๆ ที่ตั้งไว้ หากพบขาดประเด็นหรือไม่ชัดเจนประเด็นไหนต้องลงไปสัมภาษณ์อีกจนกว่าได้ประเด็นและผลการศึกษาที่ครบถ้วนตามต้องการ ผู้วิจัยสรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเพื่ออภิปรายผลต่อไป

3. วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) ด้วยการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ ที่มองเห็นที่เก็บรวบรวมมาได้ จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. ปัญหานโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษาสำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบที่สำคัญจากสถานการณ์โควิด 19 ต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ มีผลกระทบในด้านการสร้างงาน การสร้างรายได้ การเสริมสภาพคล่อง การกระตุ้นการบริโภคภาคประชาชนผ่านการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ และการสร้างรายได้จากฐานนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีศักยภาพในการใช้จ่ายสูง การสร้างสมดุลเชิงโครงสร้างใหม่ เพื่อส่งเสริมฟื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน

2. แนวทางแก้ไขนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษาสำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด 19 คือการมุ่งพัฒนาศักยภาพสมาชิกของชุมชนท้องถิ่นให้มีความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไม่ที่จะเป็นการรู้เท่าทันข้อดีและข้อเสียของการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การบริหารจัดการและการเพิ่มมูลค่าทรัพยากรทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น การแสดงออกซึ่งการเป็นเจ้าของวัฒนธรรมที่งดงามนั้นตลอดจนการเป็นเจ้าบ้านที่ดี รวมถึงการเล็งเห็นโอกาสในการเชื่อมโยงชุมชนกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งนี้กลไกการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 มีดังนี้

2.1) การมีส่วนร่วมจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่สนับสนุนชุมชน การพัฒนาศักยภาพชุมชนนั้นมีภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทหลากหลายภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยตรง หรือภาควิชาการจากสถาบันการศึกษา เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนา ทำให้ทิศทางการพัฒนาที่มีความหลากหลายแตกต่างไปตามภารกิจหรือแนวทางของแต่ละหน่วยงาน

2.2) การพัฒนาคนและบุคลากร ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนในชุมชนและท้องถิ่นเพื่อให้สามารถบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตนเองได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

2.3) การเพิ่มมูลค่าทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นให้สมาชิกในชุมชนเกิดความเข้าใจและรับรู้ว่าคุณสมบัติอะไรและสามารถต่อยอดเพิ่มมูลค่าจากทรัพยากรที่มีไม่จำเป็นต้องสร้างสิ่งใหม่ ๆ ที่อาจจะไม่ใช่อัตลักษณ์ของท้องถิ่น

2.4) การตลาดที่เหมาะสมกับชุมชน เพื่อแสวงหาตลาดนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เหมาะสมกับแต่ละชุมชน และสร้างความสามารถในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยไม่เสียอัตลักษณ์ของชุมชน นอกจากนั้น เพื่อเชื่อมโยงผู้ประกอบการนำเที่ยวให้นำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยชุมชนที่เหมาะสมเพื่อช่วยเพิ่มมูลค่าเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.5) การสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่าย มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพสมาชิกของชุมชนให้สามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนทรัพยากร ความรู้และประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมกันเพื่อทำงานเป็นเครือข่ายภาคประชาชนที่เข้มแข็งได้ในระยะยาว โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการสนับสนุนของภาครัฐหรือภาคเอกชนเสมอไป

2.6) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนตามหลัก 5 ส ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น สิ่งแรกที่จำเป็นต้องบริหารจัดการคือ สถานที่ในการบริหารจัดการสถานที่นั้นชุมชนจำเป็นต้องบริหารจัดการตามหลัก 5 ส ได้แก่ สะอาด ไม่มีขยะ ไม่สกปรก สว่าง ไฟฟ้าสว่างทั่วถึง ไม่มีมูมอับ และปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อนักท่องเที่ยวมาเยือน สงบเงียบ ไม่พลุกพล่าน มีมุมสงบเย็นสบาย สุขลักษณะ ปราศจากสิ่งปฏิกูล ปลอดภัย และคนในชุมชนสุภาพดี มีระเบียบวินัย

2.7) การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน สำนักงานเขตตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันจัดกิจกรรมและที่ออกแบบเพื่อมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสความรู้สึกล้วนประสาททั้ง 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส รูป คือ การมองเห็น นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นสิ่งที่ชุมชนนำเสนอได้อย่างชัดเจนและเกิดความประทับใจ เพราะสิ่งแรกที่นักท่องเที่ยวจะสัมผัสได้คือการมองเห็น

2.8) การประเมินผลด้วยตัวชี้วัดความพึงพอใจของชุมชนและนักท่องเที่ยว เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาให้คนในชุมชนได้รับประโยชน์ ดังนั้นตัวชี้วัดความสำเร็จจึงไม่ใช่เพียงรายได้ที่เพิ่มขึ้นหรือนักท่องเที่ยวที่มากขึ้น แต่เป็นความอยู่ดีมีสุขในมิติต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับเป็นการแลกเปลี่ยนของเจ้าบ้านและผู้มาเยือนที่เท่าเทียมมีความสุขร่วมกัน

อภิปรายผล (Research Discussion)

จากผลการวิจัยที่ค้นพบผู้วิจัยนำเสนอประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ปัญหานโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ
หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษาสำนักงานเขตป้อมปราบศัตรู
พ่ายกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลกระทบด้านการการสร้างงาน การสร้างรายได้ เนื่องจากบริบทของพื้นที่นั้นมีความสำคัญและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้เป็นอย่างดี รายได้ของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่มาจากรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจจำเป็นต้องสร้างรูปแบบใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันในด้านการส่งเสริมและฟื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรถพล ศิริเวชพันธุ์ (2565) ที่ได้ศึกษาศักยภาพในการปรับตัวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนสู่มาตรฐานความปกติใหม่ภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 : กรณีศึกษาย่านเมืองจันทร์ อำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวมีความสอดคล้องระหว่างการท่องเที่ยวชุมชนกับการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ กรณีผลกระทบด้านการท่องเที่ยว พบว่าระหว่างเดือนเมษายน - สิงหาคม พ.ศ. 2564 ไม่สามารถให้บริการนักท่องเที่ยวได้ ทว่าคนในชุมชนต้องการที่จะปรับตัวเพื่อหารายได้ทดแทน โดยการผลิตสินค้าอัตลักษณ์ท้องถิ่น ออกจำหน่าย และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน คนในชุมชนเห็นว่ามาตรฐาน SHA ควรมีการนำมาใช้เร่งด่วนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวหลังโควิด 19 โดยให้มีการจัดโครงสร้าง 3 ด้าน คือ ผู้ประกอบการ ผู้ให้บริการ และผู้รับบริการ ซึ่งจะปฏิบัติหน้าที่ใน 3 ระยะ ได้แก่ 1) การต้อนรับนักท่องเที่ยว มีการกำหนดจุดคัดกรอง เช็กอิน โดย อสม. มีส่วนร่วม 2) การให้บริการนักท่องเที่ยว มีการปรับรูปแบบการบริการอาหาร ที่พัก รับชำระสินค้าด้วยรูปแบบไร้เงินสด การใช้ฉากกั้นตามจุดต่าง ๆ การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับ และ 3) การส่งนักท่องเที่ยว มีการให้เช็กเอาท์ และติดตามภาวะสุขภาพของนักท่องเที่ยวที่เดินทางกลับไปแล้ว อย่างน้อย 14 วัน

2. แนวทางแก้ไขนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ
หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษาสำนักงานเขตป้อมปราบศัตรู
พ่ายกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า กลไกการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 มีดังนี้

2.1) กลไกการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 นั้น ต้องส่งเสริมการยกระดับศักยภาพของชุมชนในเชิงบูรณาการ โดยใช้กระบวนการความร่วมมืออย่างมีส่วนร่วมเป็นการดึงศักยภาพของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมในการพัฒนาเช่น ภาควิชาต่างๆ จากสถาบันการศึกษา หน่วยงานพัฒนาฝีมือแรงงานของภาครัฐ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรธา มงคลสืบสกุล (2565) ที่ได้ศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายสู่การพัฒนาทักษะแรงงาน เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงหลังยุคโควิด-19 ผลการศึกษาพบว่าหลายภาคส่วนได้เริ่มดำเนินการเพื่อพัฒนาทักษะแรงงานในรูปแบบ Up skill, Re skill และ New Skill อาทิ กรมพัฒนาฝีมือแรงงานที่ออกแบบหลักสูตรที่ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะหลักสูตรด้านการใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมการตลาดสมัยใหม่ สำนักงานสภาพัฒนาการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานนาร่องในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) สถาบันยานยนต์ที่ส่งเสริมพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานเพื่อชะลอการว่างงานจากผลกระทบจากโควิด 19 เป็นต้น การดำเนินงานดังกล่าวของภาครัฐอาจพบกับความท้าทายหลายประการ อาทิ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ระบบการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โอกาสในการเข้าถึงงานและการเข้าถึงการพัฒนาทักษะของกลุ่มเปราะบาง เป็นต้น การศึกษานี้ผู้เขียนได้ให้เสนอเชิงนโยบาย อาทิ การติดตามความก้าวหน้าของผู้เข้ารับการพัฒนาทักษะ การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการทำ MOU ระหว่างกรมพัฒนาฝีมือแรงงานและสถานประกอบการ

2.2) กลไกการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 นั้นมุ่งเน้นในการพัฒนาคนและบุคลากร ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนในชุมชนและท้องถิ่นเพื่อให้สามารถบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตนเองได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน และการพัฒนาทักษะอาชีพต่างๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ต่างๆ ในปัจจุบันที่ไม่สามารถคาดเดาอนาคตได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดารณี อัจหาญ, เกิดศิริ เจริญวิศาล และมนัสสินี บุญมีศรีสง่า (2564) ที่ได้ทำการศึกษาการยกระดับมาตรฐานปลอดภัยด้านสุขอนามัยการท่องเที่ยวที่พิกชุมชนวัฒนธรรม

ยั่งยืนหลังสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่าข้อสรุปเชิงทฤษฎีและเสนอแนวปฏิบัติมาตรฐานความปลอดภัยด้าน ในการยกระดับการท่องเที่ยวที่พิกชุมชนวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า 1) รับรู้ถึงประโยชน์และความสำคัญของการปรับปรุงมาตรฐานเกณฑ์ด้านความสะอาดและสุขอนามัย 2) แนวปฏิบัติของแหล่งท่องเที่ยวที่พิกชุมชนสัมผัสวัฒนธรรมมาตรฐานปลอดภัยด้านสุขอนามัยป้องกันเชื้อโควิด-19 3) ยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์แนวปฏิบัติการดำเนินงานของที่พิกชุมชนสัมผัสวัฒนธรรมในการสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อสนับสนุนนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยววิถีใหม่

2.3) กลไกการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 มุ่งเน้นกระบวนการพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้สมาชิกในชุมชนเกิดความเข้าใจและรับรู้จุดเด่นของชุมชน ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สำคัญๆ และสามารถต่อยอดเพิ่มมูลค่าจากทรัพยากรที่มีไม่จำเป็นต้องสร้างสิ่งใหม่ ๆ ที่อาจจะไม่ใช่อัตลักษณ์ของท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมพล ศรีทอง และธีรพงษ์ เทียงสมพงษ์ (2564) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกและเมืองสร้างสรรค์โลก โดยชุมชนเมืองเก่าสุโขทัย สำหรับฐานวิถีชีวิตใหม่หลังสถานการณ์โควิด 19 ผลการศึกษาพบว่า แนวทางพัฒนา ดังนี้ 1) ปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ 2) มีการสื่อสารการตลาดที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ 3) มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว จุดเช็คอินเพื่ออำนวยความสะดวกและชี้แจงก่อนนาสู่กิจกรรม 4) พัฒนาทักษะ เตรียมความพร้อมให้กับบุคลากร และผู้ประกอบการภายในชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ทั้งมาตรฐานการบริการ ภาษา และการบริหารจัดการ 5) สร้างอัตลักษณ์ของสินค้าและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนที่สื่อให้เห็นถึงเมืองเก่าสุโขทัย และ 6) ปรับปรุงป้ายสื่อความหมายภายในแหล่งท่องเที่ยว

2.4) กลไกการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับการตลาดที่เหมาะสมกับชุมชนนั้น ต้องเป็นการแสวงหาตลาดนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เหมาะสมกับแต่ละชุมชน และสร้างความสามารถในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยไม่เสียอัตลักษณ์ของชุมชน นอกจากนั้น เพื่อเชื่อมโยงผู้ประกอบการนำเที่ยวให้นำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

โดยชุมชนที่เหมาะสม เพื่อช่วยเพิ่มมูลค่าเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริวิธยา คำชมภู และคณะ (2564) ซึ่งได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาองค์ประกอบบางส่วนที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดบุรีรัมย์ได้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจนได้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้ 1) การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์อย่าง 2) การพัฒนาศักยภาพของชุมชนท่องเที่ยวให้สามารถในการแข่งขันในตลาด 3) การพัฒนาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้ทันสมัย 4) การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกแหล่งท่องเที่ยว 5) การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ 6) การปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินให้สามารถจัดการการท่องเที่ยวได้

2.5) กลไกการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ในด้านของการสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่าย การพัฒนาศักยภาพสมาชิกของชุมชนให้สามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนทรัพยากร การส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมกัน การทำงานเป็นเครือข่ายภาคประชาชนที่เข้มแข็งได้ในระยะยาว เพื่อลดการพึ่งพาการสนับสนุนของภาครัฐหรือภาคเอกชนเสมอไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุธีรา เดชนครินทร์และอัศญาณ อารยะญาณ (2564) ที่ได้ศึกษาความต้องการของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษากลุ่มน้ำคลองอุต๊ะเกาตอนล่างในจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่าความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยความต้องการสูงที่สุด ตามมาด้วยด้านกิจกรรมและกระบวนการด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วม ตามลำดับ ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อพิจารณาตามแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มน้ำคลองอุต๊ะเกาตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวต่างกันมีความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญสำหรับหน่วยงานของรัฐ หรือผู้กำหนดนโยบายในการจัดสรรงบประมาณไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกิดจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

2.6) กลไกการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หลังสถานการณ์การแพร่

ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 ควรมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน สิ่งแรกที่ต้องบริหารจัดการคือ สถานที่ ในการบริหารจัดการสถานที่นั้นชุมชนจำเป็นต้องบริหารจัดการตามหลัก 5 ส ได้แก่ สะอาด ไม่มีขยะ ไม่สกปรก สว่าง ไฟฟ้าสว่างทั่วถึง ไม่มีมูมอับ และปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อนักท่องเที่ยวมาเยือน สงบ เงียบ ไม่พลุกพล่าน มีมุมสงบเย็นสบาย สุขลักษณะ ปราศจากสิ่งปฏิกูล ปลอดภัย และคนในชุมชนสุขภาพดี มีระเบียบวินัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิไลวรรณ ะปะแก้ว และยุภาพร ยูภาศ (2564) ที่ได้ศึกษาการท่องเที่ยวไทยแลนด์แดนสยามยุคโควิด ผลการศึกษาพบว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการท่องเที่ยวเฉพาะทาง การจัดการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุก ๆ กิจกรรมของการจัดการท่องเที่ยว ตามคุณลักษณะของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ 1) เป็นการท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง (Continuity) ของวัฒนธรรมรวมถึงสามารถอบประสพการณ์นันทนาการที่ดีแก่นักท่องเที่ยวด้วย 2) เป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ (Quality) เน้นคุณภาพของสิ่งแวดล้อม ประสพการณ์นันทนาการและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน และ 3) เป็นการท่องเที่ยวที่มีความสมดุล (Balance) ระหว่างความต้องการของนักท่องเที่ยวของคนในชุมชนและขีดความสามารถของทรัพยากร หลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 คลี่คลายกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้กำหนดยุทธศาสตร์การฟื้นฟูการท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับการกระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ สร้างความเชื่อมั่นของผู้บริโภคนักท่องเที่ยวเกิดการใช้จ่ายจากการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มมากขึ้น เพื่อก่อให้เกิดรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการ รวมไปถึงผู้ประกอบการ SME และการจ้างงานภาคประชาชนในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยว อาทิ ธุรกิจภาคโรงแรม สายการบิน ร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว ภายใต้ความปกติใหม่ (New Normal) กระตุ้นไทยเที่ยวไทยด้วยรูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวที่ปลอดภัยต่อสุขภาพและบริการที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (Responsible Tourism) ภายใต้นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยว 4 ประการ คือ ความปลอดภัย (Safety) ความสะอาด (Clean) ความเป็นธรรม (Fair) และกระจายรายได้สู่ชุมชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำสู่ความยั่งยืน (Sustainability)

2.7) กลไกการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 ควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและที่ออกแบบเพื่อมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสความรู้สึกละเอียดผ่านประสาททั้ง 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส รูป เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นสิ่งที่ชุมชนนำเสนอได้อย่างชัดเจนและเกิดความประทับใจ เพราะสิ่งแรกที่นักท่องเที่ยวจะสัมผัสได้คือการมองเห็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสโรธร ล้อมกำปิง (2564) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว จังหวัดนครนายก ผลการศึกษาพบว่าแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดนครนายกพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางท่องเที่ยวด้วยรถยนต์ส่วนตัวและชื่นชอบรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติมากที่สุด สำหรับการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว พบว่า 1) ด้านข้อมูลทั่วไป จังหวัดนครนายกเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีกิจกรรมการท่องเที่ยว แต่ควรมีการส่งเสริมการจัดทำนโยบายการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเกิดการเดินทาง 2) ด้านการเดินทางและความปลอดภัย การเดินทางในจังหวัดนครนายกสามารถเดินทางได้ง่ายและสะดวก มีป้ายบอกทางที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย แต่อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ทางจังหวัดควรเพิ่มการดูแลการเดินทางเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากยิ่งขึ้น 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก จังหวัดนครนายกในหลายแห่งมีการจัดการเกี่ยวกับขยะที่ดี แต่ในบางพื้นที่ยังขาดการดูแลเรื่องการจัดการขยะ และควรมีการจัดการเรื่องสถานที่จอดรถภายในสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว 4) ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว จังหวัดนครนายกควรมีการส่งเสริมการโฆษณาประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นช่องทางออนไลน์ ใบปลิว หรือแผ่นพับก็ตาม ทั้งนี้หน่วยงานราชการควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในจังหวัดนครนายก

2.8) กลไกการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ในด้านของการประเมินผลด้วยตัวชี้วัดความพึงพอใจของชุมชน ตัวชี้วัดความสำเร็จคือความอยู่ดีมีสุขในมิติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับเป็นการแลกเปลี่ยนของเจ้าบ้านและผู้มาเยือนที่เท่าเทียมมีความสุขร่วมกันสอดคล้องกับงานวิจัยของธนวิทย์ เพียรดี และวนิดา อ่อนละมัย (2564) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยชุมชนไปสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวอย่างมีความรับผิดชอบ: กรณีศึกษาบ้านเกาะเคียม ตำบลกันตังใต้ อำเภอกันตัง จังหวัด

ตรัง ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาชุมชนไปสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวอย่างมีความรับผิดชอบ คือด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม เริ่มจากกระบวนการการจัดการความรู้ด้านการท่องเที่ยวสีเขียว โดยการใช้แนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวมาใช้เป็นหลักในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเริ่มต้นและมีหน่วยงานภาครัฐ ด้านองค์กรชุมชน จำเป็นต้องมีการจัดตั้งองค์กรชุมชนเพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาชุมชนสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว โดยใช้หลักการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในการดำเนินงานตามแผน ด้านการจัดการชุมชนต้องร่วมกันสร้างกติกาตามลักษณะเฉพาะของชุมชนให้ชัดเจนและควรมีกฎระเบียบและระบบกำกับดูแลเพื่อให้จำนวนนักท่องเที่ยวสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่และสิ่งแวดล้อมชุมชน และด้านการเรียนรู้ชุมชนควรเพิ่มการเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้สีเขียวที่มีอยู่เดิม ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวทางทะเล การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวสุขภาพ การท่องเที่ยวอาสาสมัครและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายมากขึ้นและทุกกิจกรรมให้มีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวและหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนงบประมาณและการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวสีเขียวและที่สำคัญผู้ประกอบการภาคเอกชนควรให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียวแบบมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยนำเสนอรายการนำเที่ยวประเภทนี้แก่นักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว องค์การ/กลไกในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ควรมีองค์กร/กลไกที่เกิดจากการรวมตัวของคนในชุมชน มีบทบาทเอื้อให้เกิดองค์กรที่รับผิดชอบในการจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ซึ่งหน่วยงานรับผิดชอบควรเป็นหน่วยงานในรูปแบบคณะกรรมการ ที่มาจากตัวแทนทุกภาคส่วน ควรเป็นองค์กรในรูปแบบคณะกรรมการ เนื่องจากมีกระบวนการทำงานแบบปรึกษาหารือเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่าง สมาชิกในกลุ่มอีกด้วย ทั้งนี้สมาชิกในคณะกรรมการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย ต้องมาจากตัวแทนทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ควรมีระบบบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืนและกฎกติกาที่ใช้ในการบริหารการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ ของชุมชน
2. ด้านเศรษฐกิจ ควรมีการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวชุมชนอย่างเป็นธรรม และสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม รวมทั้งพัฒนาการตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างรายได้ทางการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นกับชุมชนอย่างยั่งยืน
3. ด้านสังคมวัฒนธรรมมีการถ่ายทอดวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนจากภายในสู่คนภายนอกส่งเสริมวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชุมชน รวมทั้งมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ให้ความรู้และประสบการณ์ที่ดีกับกลุ่มท่องเที่ยว
4. ด้านสิ่งแวดล้อมต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มี ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ
5. ด้านกระบวนการ กิจกรรมรูปแบบกระบวนการและกิจกรรมที่ใช้สำหรับบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ควรมีการกำหนดระเบียบ กฎ กติกา และแนวทางเพื่อเคารพและปกป้องวัฒนธรรมชุมชน ควรส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรชุมชนทั้งด้านวัฒนธรรมชุมชน และสิ่งแวดล้อมของชุมชน ให้กับประชาชนในชุมชนและนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง (References)

- เฉลิมพล ศรีทอง และธีรพงษ์ เทียงสมพงษ์. (2564). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกและเมืองสร้างสรรค์โลก โดยชุมชนเมืองเก่าสุโขทัย สำหรับฐานวิถีชีวิตใหม่หลังสถานการณ์โควิด 19. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี**, 15(2). 103-114
- ดารณี อางหาญ เกิดศิริ เจริญวิศาล และมนัสสินี บุญมีศรีสง่า. (2564). การยกระดับมาตรฐานปลอดภัยด้านสุขอนามัยการท่องเที่ยวที่พหุชุมชนวัฒนธรรมยั่งยืนหลังสถานการณ์แพร่ระบาดของโรค โควิด-19 ในประเทศไทย. **วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**, 22 (1), 186 – 204
- ธนวิทย์ เพียรดี และวนิดา อ่อนละมัย. (2564). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ: กรณีศึกษาบ้านเกาะเคียม ตำบลกันตังได้อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง. **วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**, 4(1). 24 – 38.
- วรธา มงคลสืบสกุล. (2565). แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายสู่การพัฒนาทักษะแรงงาน เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงหลังยุคโควิด-19. **วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 8(1). 267 – 282.
- วิไลวรรณ ะปะแก้ว และยุภาพร ยุภาศ. (2564). การท่องเที่ยวไทยแลนด์แดนสยามยุคโควิด. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์**, 6(3). 719 – 732.
- สโรธร ล้อมกำปัง. (2564). แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว จังหวัดนครนายก. **วารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี**. 2(1). 83 – 94.
- สิริวิษญา คำขมภูและคณะ. (2564). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดบุรีรัมย์. **วารสารสมาคมนักวิจัย**, 26(4). 211 – 224.
- สุธีรา เดชนครินทร์ และอัษฎาณ อารยะญาณ. (2564). ความต้องการของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษากลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาตอนล่างในจังหวัดสงขลา. **วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้**, 3 (1). 74 – 90.

อรรถพล ศิริเวชพันธุ์. (2565). ศักยภาพในการปรับตัวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนสู่
มาตรฐานความปกติใหม่ภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 :
กรณีศึกษาบ้านเมืองจันทร์ อำเภอมือจันทน์ จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารวิชาการ
วิทยาลัยสันตพล, 8(1). 101 – 110.

